

GENERAL PEDAGOGYDOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-80-8-1.51>**АКТИВІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ
З ФОРМУВАННЯ ЗСЖ МОЛОДІ
НА ЗАСАДАХ НАРОДНИХ ТРАДИЦІЙ****Вакуленко О. В.***кандидат педагогічних наук,**доцент кафедри соціальної педагогіки**Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова***Костюшко Г. О.***кандидат педагогічних наук,**доцент кафедри соціальної педагогіки**Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
м. Київ, Україна*

Здоров'я є необхідним ресурсом для повноцінної реалізації як потенціалу кожної людини, так і розвитку суспільства в цілому. Стан здоров'я людини безпосередньо залежить від рівня усвідомлення особистістю власної відповідальності за своє здоров'я, налаштованості на його зміцнення та збереження. Збереження та зміцнення здоров'я дітей, формування духовних потреб і навичок здорового способу життя є пріоритетними напрямками виховної роботи з дітьми та молоддю та розвитку суспільства загалом.

Метою роботи є визначення умов активізації соціально-виховної роботи з формування здорового способу життя молоді на засадах українських народних фізично-оздоровчих традицій.

Наразі процес формування здорового способу життя ґрунтується на науковій теорії. Теорія формування здорового способу життя включає такі основні ідеї: по-перше, – це ідея пріоритету цінності здоров'я в світоглядній системі цінностей людини; по-друге, – це розуміння здоров'я не тільки як стану відсутності захворювань або фізичних вад, а ширше – як стану повного благополуччя; по-третє, – це ідея цілісного розуміння здоров'я як феномена, що невід'ємно поєднує його чотири сфери – фізичну, психічну, соціальну та духовну; четверта ідея – відповідальність за своє здоров'я несе, передусім, сама людина, хоча і

держава, і суспільство також несуть відповідальність за здоров'я населення. Сучасним науково-обґрунтованим підходом теорії формування здорового способу життя є наголос на цілісний погляд на здоров'я як феномен, що інтегрує чотири складові: фізичну, психічну, соціальну та духовну. Всі ці складові є невід'ємними одна від одної, вони тісно взаємопов'язані та саме разом, у сукупності, визначають стан здоров'я людини [1, с. 302].

Науковцями визначено пріоритетні напрями формування здорового способу життя: формування сприятливої для здоров'я державної політики, створення сприятливого соціоекологічного середовища, підвищення активності громад, розвиток персональних навичок, переорієнтація служб охорони здоров'я. Основним змістом діяльності щодо формування здорового способу життя є розробка та реалізація різноманітних проєктів різного спрямування, рівня та обсягу, які спираються на певні передумови, мету, принципи, стратегії, механізми, обумовлені формуванням здорового способу життя як науковою дисципліною та мають на меті покращення здоров'я окремих осіб, груп людей, спільнот країн [4, с. 46–47].

Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді націлює на пріоритетність задачі формування та збереження здоров'я дітей, а також наголошує на важливості орієнтації на рішення проблеми здоров'я та здорового способу життя підростаючого покоління. В реалізації завдань національного виховання та формування здорового способу життя соціально-виховна робота займає потужне та важливе місце.

Український народ з глибокої давнини цінує здоров'я як найвагомішу перлину життя. Українські народні традиції здорового способу життя є теоретичним і практичним досвідом, системою ідеалів, прагнень, знань, установок, правил поведінки та принципів, сукупністю поглядів і звичок українців, що склалися історично та перманентно передаються, закріплюючи й відтворюючи в нових поколіннях типи мислення та поведінки задля збереження та зміцнення здоров'я.

Численні свідчення науковців доводять цінність народного досвіду виховання попередніх поколінь, надійність і перевіреність часом методів, прийомів, засобів впливу на особистість. Тому особливо актуальним у наш час стало відродження, посилення ролі виховного досвіду, традицій, звичаїв, у основі яких закладена головна мета виховання українського народу – формування та розвиток морально сформованих, фізично загартованих, сильних представників української нації.

Народні звичаї, освячені віками, позитивно впливають на формування, збереження та зміцнення здоров'я людини. Вони охоплюють усі напрями суспільного життя. Народні традиції – це досвід, погляди, смаки, норми поведінки, що передаються з покоління в покоління. Культ здорового способу життя, що в різні часи сповідувався в Україні, сприяв вихованню здорового покоління молоді.

Невичерпним джерелом фізичного виховання молодого покоління українців ставали фізичні вправи, спрямовані на загартування тіла та духу (варто пригадати козацьку систему фізичного виховання), народні фізичні ігри, традиції народної кулінарії, харчування, доцільність і природність одягу українців, народна медицина тощо [2, с. 86]. Як зазначає Ю. Руденко, «головні завдання козацької педагогіки: готувати фізично здорових, загартованих і стійких патріотів з високою мораллю, національно свідомих і активних громадян незалежної України» [4, с. 208]. Такий підхід до оцінки здоров'я був запорукою не тільки матеріального добробуту українського народу, а й сприяв забезпеченню гарного самопочуття, доброго настрою, підтримував позитивні соціальні стосунки з оточуючими. Саме таке розуміння поняття «здоров'я» співзвучне із визначенням здоров'я, яке надає ВООЗ, що здоров'я – стан повного духовного, фізичного та соціального благополуччя людини.

Українські народні традиції здорового способу життя є теоретичним і практичним досвідом, системою ідеалів, прагнень, знань, установок, правил поведінки та принципів, сукупністю поглядів і звичок українців, що склалися історично та перманентно передаються, закріплюючи й відтворюючи в нових поколіннях типи мислення та поведінки задля збереження та зміцнення здоров'я.

Особливе місце в соціально-виховній роботі з молоддю займають традиції фізичного загартування українського козацтва. А саме: спортивні змагання, ігри, турніри з різних видів бойового мистецтва (гопак, гойдок, спас, хортинг), техніки самозахисту; конкурси на знання козацької військової зброї, бойових мистецтв тощо.

Високий рівень психофізичної та духовної культури козацтва, досягнення української етнопедагогіки в справі виховання дітей і молоді, її інтелектуального розвитку належно поціновані й апробовані у світі, а тому кращі здобутки козацької системи виховання мають бути творчо використані за нових умов.

Умовами активізації соціально-виховної роботи з формування здорового способу життя молоді, з позиції авторів, є наступні:

– посилення ролі українських народних традицій у формуванні здорового способу життя дітей і молоді;

- партнерство та співпраця державного та громадського секторів у популяризації засад українських народних традицій;
- залучення молоді до українських народних виховних систем щодо здорового способу життя;
- підготовка фахівців соціально-виховної сфери щодо цілеспрямованої роботи з популяризації українських фізично-оздоровчих традицій.

Використання багатовікової системи народного оздоровлення в освітньому процесі освітніх закладів та сучасних поглядів на формування здорового способу життя відіграє важливу роль у формуванні в дітей здорового світогляду, основ культури здоров'я, активної оздоровчої життєвої позиції та сприятиме більш ефективним результатам щодо збереження та зміцнення здоров'я підростаючого покоління України.

Література:

1. Вакуленко О. В. Теоретико-методологічні засади формування здорового способу життя. *Загальна теорія здоров'я та здоров'я-збереження: колективна монографія*. За заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. Харків: Вид-во Рожко С. Г., 2017. С. 301–308.
2. Костюшко Г. О. Українські національні традиції фізичного виховання та їх вплив на підростаюче покоління. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління: збірник наукових праць*. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. С. 85-89.
3. Про національно – патріотичне виховання у закладах освіти у 2019/2020 навчальному році. Лист МОН № 1/9-523 від 16.08.19 року. URI: <https://mon.gov.ua/ua/news/usi-novivni-novini-2015-06-16-nacjonalno-patriotichne-vihovannya> (дата звернення: 17.09.2020).
4. Руденко Ю. Д. Національна самобутність і висока ефективність козацької педагогіки. *Україна в етнокультурному вимірі століть: збірник наукових праць*. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. Випуск 2. С. 204–215.
5. Формування здорового способу життя молоді. Навчально-методичні рекомендації / Авт. колект. Т. Андріученко, О. Вакуленко, В. Волков, Н. Дзюба, В. Коляда, Н. Комарова, І. Пеша, Н. Тілікіна (кер. авт. колект. Т. Андріученко). 2-ге вид. Київ: Бланк – Прес, 2019. – 120 с.